

อำนาจการฟ้องคดีในศาลทหาร: ศึกษาศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการทุจริต

พันตรีธนภัทร บุญเดช*

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ โลจายะ**

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นที่จะศึกษาเฉพาะปัญหาอำนาจฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 49 วรรคแรก ประกอบกับหลักเกณฑ์และวิธีการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 97 และพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2551 มาตรา 47 เพื่อให้มีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักความเสมอภาคของบุคคลตามรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และหลักเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในประเทศไทย ให้มีผลบังคับใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 49 วรรคแรก ให้ผู้เสียหายที่มีใช้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลทหารได้ และให้แก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในส่วน ของอำนาจฟ้องคดีอาญาว่า “อัยการทหารหรือผู้เสียหายที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหารเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีโดยให้เข้าเป็นโจทก์ร่วมกับรัฐเท่านั้น ทั้งนี้รวมถึงให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือทนายซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่งตั้ง มีอำนาจฟ้องคดีในศาลทหารได้ ก็ต่อเมื่อกรณีที่อัยการทหารสั่งไม่ฟ้องเท่านั้นหรือให้หมายถึง กรณีที่คณะทำงานสอบสวนพยานหลักฐานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้ด้วย”

1. บทนำ

ผู้เขียนได้พบปัญหาเกี่ยวกับอำนาจการฟ้องคดีในศาลทหาร: ศึกษาศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการทุจริต ดังนี้

1.1 เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ใช้บังคับแล้วมีปัญหาว่าผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร

---

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

** ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

จะมีอำนาจยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารเองได้อีกหรือไม่ ซึ่งเคยมีคดีเกิดขึ้นในลักษณะนี้กล่าวคือ ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารยื่นฟ้องคดีเอง และจำเลยได้ต่อสู้ในข้อกฎหมายว่า โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเพราะตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ.2542ต้องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สอบสวนก่อนจึงตัดอำนาจฟ้องโจทก์ ซึ่งศาลทหารกรุงเทพวินิจฉัยว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องได้จำเลย จึงอ้างเหตุว่าพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา49 ที่ให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีเองนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ศาลทหารกรุงเทพ ส่งเรื่องไปให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498มาตรา 49 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ(คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 13/2549)จึงมีประเด็นปัญหาเกิดขึ้นว่าผู้เสียหาย ซึ่งมีใช้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาทั่วไปในศาลทหารเนื่องจากตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 49 กำหนดให้อัยการทหารหรือผู้เสียหาย ซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจฟ้องคดีในศาลทหารได้เท่านั้น ส่วนผู้เสียหายที่มีใช้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่มีสิทธิฟ้องคดีในศาลทหารเลยไม่ว่ากรณีใด ๆ ดังนั้นหากเป็นกรณีที่หัวหน้าอัยการทหารหรือผู้บังคับบัญชาของอัยการทหารแล้วแต่กรณีมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้เสียหายซึ่งมีใช้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ไม่มีสิทธิที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ต่อไป อันอาจเป็นการขัดต่อหลักสิทธิเสรีภาพ และหลักสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1.2 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542มาตรา 97 วรรคแรก กำหนดให้อำนาจอัยการสูงสุดดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีนั้นยังให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนได้ในกรณีที่คณะทำงานสอบสวนพยานหลักฐานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้ ตามมาตรา 97 วรรคสอง แต่ทว่าในกรณีของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา49 ได้ให้อำนาจอัยการทหารหรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา จึงเกิดเป็นปัญหาขึ้นมาในเรื่องอำนาจฟ้องเพราะตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาลทหาร ดังนั้นหากอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือทนายที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่งตั้งจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารก็ย่อมไม่อาจกระทำได้ เพราะติดขัดข้อกฎหมายในพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหารพ.ศ. 2498 มาตรา49ในทางกลับกันอัยการทหารก็ไม่อาจยื่นฟ้องคดีประเภทดังกล่าวต่อศาลทหารได้เช่นกันเพราะอาจจะเป็นปัญหาติดขัดข้อกฎหมายในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มิได้ให้อำนาจ

เอาไว้ซึ่งกลายเป็นว่ากฎหมายทั้งสองฉบับมีช่องว่างและไม่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเพราะต่าง
ตัดอำนาจซึ่งกันและกันเอง

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดี ตามมาตรา 47 กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็น
ข้าราชการทหาร ในการดำเนินคดีอาญาในมาตรา 45 และ 46 ให้พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี
โดยถือเป็นผู้ฟ้องคดีตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลทหาร หรือจะมอบหมายให้อัยการ
ทหารเป็นผู้ฟ้องคดีแทนก็ได้ นั้น มีปัญหาว่า ตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงาน
อัยการ พ.ศ. 2553 และระเบียบราชการอัยการทหาร พ.ศ. 2501 เกี่ยวกับอำนาจการฟ้องคดีมี
ความแตกต่างกัน กล่าวคือ พนักงานอัยการมีอำนาจสั่งคดีได้ด้วยตนเอง ส่วนอัยการทหารต้อง
เสนอคดีต่อหัวหน้าอัยการทหาร ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก หรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบก
แล้วแต่กรณีเป็นผู้สั่งคดี อัยการทหารมีอำนาจเพียงเสนอความเห็นว่าจะสั่งคดีอย่างไรเท่านั้น
ดังนั้นจึงมีปัญหาในทางปฏิบัติว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร

จากกรณีที่เกิดขึ้นถึงแม้ว่าศาลจะมีทางออกเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ก็ตามแต่ก็ต้อง
ยอมรับอย่างหนึ่งว่ากฎหมายยังมีข้อบกพร่องขาดความชัดเจนและสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นการ
ขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ก็อาจเกิดขึ้นในกระบวนการ
ยุติธรรมของฝ่ายพลเรือนด้วย

2. ระบบการดำเนินคดีอาญาภายใต้เขตอำนาจศาลทหารของกระบวนการ ยุติธรรมทางทหาร

2.1 ลักษณะของทหารและความสัมพันธ์ทางทหาร

เป็นที่ยอมรับกันว่าภารกิจและหน้าที่ของกองทัพหรือกองกำลังทหารตั้งแต่สมัยโบราณ
มาจนถึงปัจจุบัน คือ การเตรียมกำลังและการจัดกำลังรบเพื่อทำการป้องกันประเทศ ซึ่งถือว่าเป็น
ภารกิจพื้นฐานของรัฐ นอกจากนี้ในสถานการณ์ปัจจุบัน รูปแบบของภัยคุกคามต่อความมั่นคงของ
ประเทศได้เปลี่ยนแปลงไป จึงทำให้ภารกิจทางทหารเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยนอกจากจะมี
บทบาทในการปฏิบัติการรบหรือการสงครามแล้ว ทหารยังมีภารกิจในการปฏิบัติทางทหารที่มีใช้
สงคราม (Military Operations Other Than War) ในรูปแบบต่าง ๆ อีกหลายประการ ซึ่งสำหรับ
ประเทศไทยได้กำหนดเป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
โดยกำหนดว่า “รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบัน
พระมหากษัตริย์ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี
พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ

อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันทหารจะมีบทบาทอย่างอื่นที่มีใช้การสงครามรวมอยู่ด้วย
แต่การปฏิบัติภารกิจในการรบหรือการสงครามก็ยังเป็นบทบาทหลักของการทหารอยู่นั่นเอง

ดังนั้นทหารจึงเป็นองค์กรของรัฐที่มีลักษณะพิเศษจากองค์กรของรัฐประเภทอื่น เนื่องจากสามารถครอบครองและใช้อาวุธร้ายแรงได้ภายในกรอบของกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นองค์กรของรัฐลักษณะพิเศษประเภทหนึ่งที่ต้องมีการรักษาระเบียบวินัยเคร่งครัดกว่าองค์กรของรัฐทั่วไป

2.2 ความผิดและโทษทางทหาร

โดยที่ทหารต้องมีการรักษาระเบียบวินัยเคร่งครัดมากกว่าองค์กรของรัฐโดยทั่วไป ดังนั้น ในทุกยุคทุกสมัยกองทัพของชาติต่างๆ จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการรักษาวินัยของทหารดังกล่าว โดยเครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมายทหารที่กำหนดความผิดทางทหารและโทษทางทหาร

กฎหมายทหาร (Military Law) เป็นระบบกฎหมายที่มีอยู่ในทุกประเทศที่มีกองกำลังทหาร โดยปกติจะใช้บังคับกับสมาชิกของกองทัพโดยเฉพาะและไม่ใช้บังคับกับพลเมืองทั่วไปของรัฐ เป็นกฎหมายที่กำหนดวินัยของทหาร อำนาจการบังคับบัญชา และหน้าที่ของบุคคลในการรับราชการทหาร

ประเทศไทยถือว่าความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายอื่นที่มีโทษทางอาญาเป็นความผิดที่ต้องดำเนินคดีอาญาในศาลทหารด้วย เว้นแต่คดีที่มีบุคคลพลเรือนกระทำความผิดด้วยหรือคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัว

โทษตามกฎหมายทหารของประเทศไทย ประกอบด้วย โทษทางอาญา โทษทางวินัย และการดำเนินการทางปกครอง

โทษทางอาญา ได้แก่ โทษที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่สำหรับโทษจำคุกและโทษปรับในความผิดลหุโทษ ถ้าศาลเห็นสมควรจะให้เปลี่ยนเป็นโทษชังก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 3 เดือน สำหรับการลงโทษทางอาญาถือว่าเป็นอำนาจศาลโดยเฉพาะ

โทษทางวินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 เรียกว่า “ทัณฑ์” มี 5 สถาน ตามลำดับ คือ 1) ภาคทัณฑ์สำหรับโทษทางปกครองถือเป็นมาตรการต่อเนื่องจากการลงโทษทางอาญาและโทษทางวินัย ตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง เมื่อทหารถูกดำเนินคดีอาญาหรือถูกลงทัณฑ์ทางวินัย จะต้องได้รับผลจากมาตรการทางปกครองตามมา คือ การถูกสั่งพักราชการ การปลดออกจากราชการ และการถูกถอดออกจากยศทหาร 2) ทัณฑ์กรรม 3) กัก 4) ชัง และ 5) จำชัง

สำหรับโทษทางปกครองถือเป็นมาตรการต่อเนื่องจากการลงโทษทางอาญาและโทษทางวินัย ตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง เมื่อทหารถูกดำเนินคดีอาญาหรือถูกลงทัณฑ์ทางวินัย จะต้องได้รับผลจากมาตรการทางปกครองตามมา คือ การถูกสั่งพักราชการ การปลดออกจากราชการ และการถูกถอดออกจากยศทหาร

2.3 องค์การบริหารกระบวนการยุติธรรมทหาร

องค์การบริหารกระบวนการยุติธรรมทหารของประเทศไทย ได้แก่ กรมพระธรรมนูญ ซึ่งเป็นส่วนราชการสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม มีหน้าที่เกี่ยวกับศาลทหาร อัยการทหาร นายทหารพระธรรมนูญ ราชการในส่วนธุรการและวิชาการที่เกี่ยวกับกฎหมายและสังคมศาสตร์ มีเจ้ากรมพระธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ โดยมีส่วนราชการในสังกัดที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทหาร ได้แก่ สำนักตุลาการทหาร สำนักงานอัยการทหาร และกองสงเคราะห์ทางกฎหมาย

สำนักตุลาการทหาร มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ และเจ้าหน้าที่ธุรการศาลทหาร ทางวิชาการ ในการปฏิบัติหน้าที่ จัดตุลาการ ตุลาการพระธรรมนูญ และเจ้าหน้าที่ธุรการศาลทหารปฏิบัติหน้าที่ในศาลทหาร ศาลอาญาศึก ปฏิบัติงานธุรการ คณะกรรมการตุลาการทหาร มีหัวหน้าสำนักตุลาการทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

สำนักงานอัยการทหาร มีหน้าที่เกี่ยวกับอัยการทหาร และนายพระธรรมนูญสนับสนุน ควบคุม และฝึกอบรมทางวิชาการในหน้าที่อัยการทหาร และนายทหารพระธรรมนูญ รวมทั้งพนักงานอัยการและผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งเป็นอัยการทหารในเวลาไม่ปกติ มีหัวหน้าอัยการทหารเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

กองสงเคราะห์ทางกฎหมาย มีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการทนายในศาลทหาร รับปรึกษา ให้คำแนะนำช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ข้าราชการทหาร ทหารกองประจำการ และครอบครัว มีผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ทางกฎหมายเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

เจ้ากรมพระธรรมนูญมีอำนาจตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 5 ในการวางระเบียบราชการของศาลทหารและอัยการทหารเพื่อให้กิจการศาลทหารและอัยการทหารให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย แต่ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม

2.4 อำนาจพิจารณาและลงโทษผู้กระทำความผิด

อำนาจในการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิด แยกได้เป็น 2 กรณีคือ การดำเนินการทางวินัยโดยผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจ และการดำเนินคดีในศาลทหาร ในกรณีที่เป็นการกระทำผิดทางวินัยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยทหาร พ.ศ. 2476 ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้พิจารณาและสั่งลงโทษ ซึ่งเรียกว่า “ลงทัณฑ์” สถานใดสถานหนึ่งได้ตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัติวินัยทหาร พุทธศักราช 2476 กำหนด หากเป็นการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร โดยหลักถือว่าต้องนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลทหาร แต่ประมวลกฎหมายอาญาทหารก็ได้ให้อำนาจผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดบางฐาน

2.5 อำนาจในการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 บุคคลที่มีอำนาจในการฟ้องคดี คือ

1. อัยการสูงสุด
2. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
3. ทนายความซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่งตั้ง

ในกรณีที่มีข้อกล่าวหาใดที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีความเห็นว่ามีความผิดทางอาญาให้ประธานกรรมการส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด หรือฟ้องคดีต่อศาลกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี โดยให้ถือว่ารายงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา 97 วรรคหนึ่ง

เมื่ออัยการสูงสุดได้รับรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามมาตรา 97 วรรคหนึ่งแล้ว หากเห็นว่ารายงานเอกสารและความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 97 วรรคสองบัญญัติให้อัยการสูงสุดต้องแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการต่อไปโดยให้ระบุข้อไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และอัยการสูงสุดตั้งคณะกรรมการขึ้นโดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน

2.6 อำนาจการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551

ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 บุคคลที่มีอำนาจในการฟ้องคดี คือ

1. อัยการสูงสุด
2. อัยการทหาร

ในกรณีที่มีข้อกล่าวหาใดที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ มีมติว่ามีความผิดทางอาญาให้ประธานกรรมการส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุด หรือฟ้องคดีต่อศาลกรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี โดยให้ถือว่ารายงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเป็นสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง ตามมาตรา 45

เมื่อพนักงานอัยการได้รับรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐตามมาตรา 45 วรรคหนึ่งแล้ว หากเห็นว่ารายงานเอกสารและความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐส่งให้ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2551 มาตรา 45 วรรคสองบัญญัติให้อัยการสูงสุดต้องแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐทราบเพื่อดำเนินการต่อไปโดยให้ระบุข้อไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐและอัยการสูงสุดตั้งคณะกรรมการขึ้น เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐมีมติยืนยันให้ฟ้องให้ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยของอัยการสูงสุดเป็นที่สุด

3. การดำเนินคดีอาญาต่อบุคคลที่อยู่ภายใต้เขตอำนาจของศาลทหาร ต่างประเทศและประเทศไทย

3.1 ประเทศอังกฤษ

องค์กรที่ทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีในศาลทหาร คือ อัยการทหาร (Prosecuting Authority) ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจโดยอิสระจากสายการบังคับบัญชาเพื่อพิจารณาว่าจะฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ รวมทั้งการตั้งข้อกล่าวหา และกำหนดว่าจะฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลทหารประเภทใด โดยอัยการทหารจะเป็นโจทก์ในคดีอาญาทุกคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลทหาร และรับผิดชอบโดยตรงต่ออัยการสูงสุด (Attorney General) เนื่องจากการดำเนินคดีในชั้นฎีกา คือ สภาขุน นั่นเอง

การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลทหารใช้ระบบกล่าวหาผู้ที่ตกเป็นจำเลยในศาลทหารจะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจำเลยจะให้การรับสารภาพหรือพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด โดยฝ่ายโจทก์มีภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดตามมาตรฐานการนำสืบพยานหลักฐาน จนปราศจากความสงสัยทั้งปวงตามสมควรและเป็นที่น่าพอใจ

ของศาล จำเลยไม่มีหน้าที่พิสูจน์ตนเองว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่สามารถยกเหตุแห่งความสงสัยเกี่ยวกับคำฟ้องของโจทก์ขึ้นต่อสู้ได้

3.2 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสกำหนดให้ศาลทหารมีเขตอำนาจเฉพาะในเวลาสงคราม ส่วนในเวลาปกติจะมีการจัดตั้งศาลทหารขึ้นเฉพาะในกรณีที่ส่งกองกำลังทหารไปประจำการหรือปฏิบัติ การนอกดินแดนของสาธารณรัฐเท่านั้น

ศาลทหารในเวลาปกติเป็นศาลทหารที่จัดตั้งขึ้นเฉพาะในกรณีที่ส่งกองกำลังทหารไปประจำการหรือปฏิบัติ การนอกดินแดนของสาธารณรัฐความผิดที่ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาได้แก่ ความผิดทุกประเภทที่ทหารรวมถึงบุคคลในกองทัพเป็นผู้กระทำความผิด ได้แก่ ทหาร พลเรือนในกองทัพ ลูกเรือที่โดยสารไปกับเรือหรืออากาศยานทหาร บุคคลที่อยู่ในการควบคุมของกองทัพ และเชลยศึก

ศาลทหารของประเทศฝรั่งเศสในเวลาสงครามมีอำนาจพิจารณาคดีนอกเหนือจากคดีที่ศาลทหารในเวลาปกติมีอำนาจพิจารณา แต่สำหรับคดีที่เกิดขึ้นภายในดินแดนของสาธารณรัฐ ศาลทหารไม่มีอำนาจพิจารณาคดีที่จำเลยเป็นผู้เยาว์อายุไม่เกิน 18 ปี เว้นแต่กรณีที่คู่กรณีเป็นทหารหรือผู้เยาว์เป็นคนชาติของรัฐที่ถูกยึดครองหรือคนชาติศัตรู หรือร่วมกระทำผิดกับบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร

3.2 ประเทศสวิตเซอร์แลนด์

ประเทศสวิตเซอร์แลนด์มีการจัดตั้งศาลทหารทั้งในเวลาปกติและในเวลาสงคราม ดังนั้น ศาลทหารของประเทศสวิตเซอร์แลนด์จึงมีเขตอำนาจทั้งในเวลาปกติและในเวลาสงคราม

(1) เขตอำนาจศาลทหารในเวลาปกติ

ในเวลาปกติ บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารมีทั้งทหาร และพลเรือนตามเงื่อนไขที่กำหนด ประกอบด้วย

บุคคลซึ่งมีหน้าที่ต้องรับราชการทหาร เมื่อได้เข้ามาประจำการในกองทัพ

บุคคลซึ่งมีหน้าที่ต้องรับราชการทหารเมื่อสวมเครื่องแบบ และกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาทหาร มาตรา 61-114 และมาตรา 138-142

บุคคลซึ่งมีหน้าที่ต้องรับราชการทหาร แม้ว่าจะไม่ได้เข้าประจำการในกองทัพ แต่ยังคงมีพันธะกับเจ้าหน้าที่รับราชการทหาร

บุคคลซึ่งมีหน้าที่ต้องแสดงตนเพื่อเข้ารับราชการทหาร เมื่อได้มาแสดงตนจนกว่าจะถูกปลดออกจากกองทัพ

บุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของกองกำลังป้องกันชายแดนต่าง ๆ เมื่ออยู่ในที่ตั้งหน่วยทหาร หรือเมื่อสวมเครื่องแบบ ซึ่งกระทำความผิดในระหว่างประจำการ หรือเมื่อไปกระทำความผิดเมื่อไม่อยู่ระหว่างประจำการแต่เป็นความผิดเกี่ยวกับหน้าที่รับราชการทหาร

บุคคลพลเรือนซึ่งรับจ้างทำงานในหน่วยทหารหรือเพื่อปฏิบัติการกิจพิเศษ
บุคคลพลเรือนที่กระทำความผิดฐานกบฏ
บุคคลซึ่งปฏิบัติหน้าที่รักษาสันติภาพ ซึ่งกระทำความผิดอันเนื่องมาจากหน้าที่หรือ
ขณะสวมเครื่องแบบ

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารสวิสในเวลาปกติ ได้แก่ คดีที่เป็นความผิดตาม
ประมวลกฎหมายอาญาทหาร และความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงของชาติ

(2) เขตอำนาจศาลทหารในเวลาสงคราม

เวลาสงครามตามความหมายของกฎหมายประเทศสวิตเซอร์แลนด์ หมายความว่ารวมถึง
เวลาประเทศกำลังถูกภัยคุกคามจากสงครามด้วย ตามที่ Conseil fédéral ประกาศใช้กฎหมายที่
เกี่ยวข้อง ในเวลาสงคราม บุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารนอกเหนือจากบุคคลที่อยู่ในเขต
อำนาจของศาลทหารในเวลาปกติ ได้แก่

1. บุคคลที่ติดตามไปกับกองทัพโดยไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

(1) บุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับความลับทางทหาร ตามประมวลกฎหมาย
อาญาทหารมาตรา 88 มาตรา 90 มาตรา 91 ความผิดฐานจารกรรม ตามมาตรา 93 ความผิดฐาน
ปล้นสะดมภักกองทัพ ตามมาตรา 139 และมาตรา 140 ความผิดฐานวางเพลิง ความผิดเกี่ยวกับ
วัตถุระเบิด ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอุทกภัย ก่อให้เกิดแผ่นดินไหว ระเบิด ระเบิด
การปฏิบัติราชการ

(2) บุคคลซึ่งกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความมั่นคงของชาติ ตาม
มาตรา 108- 114

(3) เชลยศึกที่กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาทหาร

(4) สมาชิกรัฐสภาของชาติศัตรูและผู้ติดตาม

(5) ประชาชนที่อยู่ในสงคราม

4. วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับเขตอำนาจศาลและการฟ้องคดีอาญาในศาลทหารและ แนวทางแก้ไข

4.1 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจการฟ้องคดีอาญาในศาลทหารและแนวทางแก้ไข

4.1.1 วิเคราะห์ปัญหา

หลักการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาการดำเนินคดีอาญาในศาล
ยุติธรรม กำหนดให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ
และได้ให้เอกชนผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ด้วย โดยในกรณีที่ปัจเจกกรรมร่วมกันสถานะทาง
กฎหมายของผู้เสียหายจะตกเป็นรองเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปโดยถูกต้องและเป็น
ธรรมเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของรัฐมิให้เสียหายจากการดำเนินคดีของผู้เสียหาย แต่สำหรับวิธี

พิจารณาคดีของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มีบทบัญญัติให้อัยการทหารและผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลมีอำนาจฟ้องคดีในศาลทหารได้ แต่ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลทหารไม่มีอำนาจฟ้องคดีในศาลทหาร ซึ่งมีประเด็นปัญหาแยกย่อยเป็น 2 ประเด็นดังต่อไปนี้

1) ปัญหาในคดีความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

ในกรณีที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารต้องการที่จะฟ้องคดีกล่าวหาบุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ต่อศาลทหารโดยอาศัยอำนาจฟ้องตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 49 ซึ่งมีฐานะเท่ากับคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภายหลังจากที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ.2542 ใช้บังคับแล้วจะสามารถกระทำได้หรือไม่จากปัญหาดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัย 13/2549 ว่าบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 49 ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญดังนี้

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 13/2549 ศาลทหารกรุงเทพได้ส่งคำร้องของผู้ร้องซึ่งเป็นจำเลยในคดีคำที่ 32/2547 ข้อเท็จจริงสรุปได้ว่าพันเอก ศ. โจทก์ได้ยื่นฟ้องผู้ร้องซึ่งเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรประจำการต่อศาลทหารกรุงเทพในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ และหมิ่นประมาทผู้ร้องยื่นคำร้องต่อศาลทหารกรุงเทพว่าโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องเนื่องจากตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542 มาตรา 87 กำหนดให้มีการยื่นคำกล่าวหาต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อทำการสอบสวนเสียก่อนศาลทหารกรุงเทพเห็นว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องคดีได้เองจึงมีคำสั่งยกคำร้องจำเลยยื่นคำร้องว่าบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 49 วรรคหนึ่ง และมาตรา 45 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 162 วรรคหนึ่ง (1) ซึ่งให้อำนาจผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเป็นโจทก์ฟ้องคดี ในกรณีฐานความผิดดังกล่าวนี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติกฎหมายตามที่ผู้ร้องอ้างไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยโดยให้เหตุผลกรณีที่ไม่ว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยพิจารณาจาก มาตรา 30 ซึ่งมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับรองหลักความเสมอภาคของบุคคลโดยมีพื้นฐานมาจากหลักความเสมอภาคตามธรรมชาติที่ยอมรับว่า สิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นเป็นสิทธิของปัจเจกชนที่มีความเสมอภาคอย่างเท่าเทียมกัน และมาตรา 30 วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ. 2542 ไม่ได้มีบทบัญญัติใดห้ามมิให้ผู้เสียหายที่เป็นเอกชนหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐยื่นฟ้องผู้กระทำความผิดแต่อย่างใด ประกอบกับคดีพิพาทดังกล่าวไม่ได้มีการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและไม่ได้มีการร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยผ่านการไต่สวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยจากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดังนั้น ผู้เสียหายจึงเป็นโจทก์ฟ้องคดีได้ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ในส่วนของอำนาจฟ้องที่นอกเหนือจากการที่กำหนดไว้ในมาตรา 97 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542 แล้ว ไม่มีบทบัญญัติใดห้ามมิให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเอกชนหรือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่บุคคลตามมาตรา 66 ต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ประกอบกับรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้เพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้ ดังนั้นผู้เสียหายไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อปรากฏว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลดังกล่าวถูกละเมิดผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีโดยฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจเพื่อให้พิจารณาพิพากษาคดีได้ผู้เสียหายจึงสามารถเลือกที่จะดำเนินคดีโดยให้ผ่านคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อไต่สวนและวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา 301วรรคหนึ่ง (3) หรือจะดำเนินคดีในฐานะผู้เสียหายต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาก็ได้

2) ปัญหาผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร

หลักการดำเนินคดีอาญาในสมัยดั้งเดิมนั้นใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย โดยมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการแก้แค้นทดแทน ผู้เสียหายมักจะมีความต้องการที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลตอบแทนอย่างสอดคล้องกับความผิดที่ได้ก่อขึ้น ต่อมาได้พัฒนาไปตามความเปลี่ยนแปลงของสังคม ก็ได้พัฒนามาเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย จากประวัติศาสตร์ในสมัยโบราณเกือบทุกประเทศในโลกไม่ว่ายุโรป แอฟริกา หรือเอเชีย รวมถึงประเทศไทย ล้วนให้เอกชนเป็นผู้มีหน้าที่แทนในการรักษาความสงบเรียบร้อยและควบคุมอาชญากรรมในสังคมด้วยกันทั้งสิ้นถือว่าประชาชนทุกคนมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย ดังนั้นเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นก็เป็นหน้าที่ของผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องฟ้องคดีอาญา และเพื่อตอบแทนผู้กระทำความผิดลดความโกรธแค้นซึ่งตรงกับแนวความคิดของนักปราชญ์ทางกฎหมายแบบปัจเจกชนนิยม (Individualism) ซึ่งมีความยึดมั่นในเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนว่ารัฐจะล่วงละเมิดมิได้ ดังนั้นรัฐต้องบัญญัติกฎหมายรับรองให้สิทธิแก่ประชาชนในการฟ้องร้องคดีอาญาเมื่อมีความผิดเกิดขึ้น

การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ตรงกับแนวความคิดตามแบบอรรถประโยชน์นิยมที่ถือว่าความผิดทางอาญานั้นเป็นความผิดต่อสังคมหรือต่อรัฐ ดังนั้นรัฐจึงมีส่วนได้เสียและมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำความผิดดังกล่าว เนื่องจากรัฐจะต้องมีหน้าที่รักษาความสงบ

เรียบบร้อยในสังคมรวมทั้งป้องกันมิให้สังคมมีการกระทำผิดหรือล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งก็คือพนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินคดีในฐานะตัวแทนรัฐ โดยยึดหลักว่าถึงแม้เอกชนหรือราษฎรคนใดตกเป็นเหยื่อของการกระทำผิดนั้นก็ไม่สามารถฟ้องร้องคดีได้ เนื่องจากเอกชนไม่มีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบบร้อยนั่นเอง

ศาลยุติธรรมของประเทศไทยก็ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ กล่าวคือมีพนักงานอัยการเป็นตัวแทนของรัฐในการฟ้องคดีอาญา แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ของไทยก็ได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายอื่นนอกจากรัฐในการที่จะฟ้องคดีอาญาได้

เดิมการดำเนินคดีอาญาของไทยใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดจึงเป็นหน้าที่ของผู้เสียหาย ซึ่งเหตุผลที่กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีสิทธิฟ้องคดีได้สืบเนื่องมาจากแนวความคิดดั้งเดิมแต่สมัยโบราณที่ให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ โดยถือว่าการฟ้องคดีอาญาในขณะนั้นเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายเนื่องจากผู้เสียหายเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการทำความผิดอาญาตามกฎหมาย ซึ่งรัฐเองก็ไม่ได้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมและรักษาความสงบเรียบบร้อยในสังคมมากนัก เมื่อบ้านเมืองมีการพัฒนามากขึ้นความผิดอาญาจึงถือเป็นความผิดที่มีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมและต่อรัฐ การควบคุมความสงบเรียบบร้อยจึงเปลี่ยนแปลงไปโดยถือเป็นที่ของ รัฐแทน ซึ่งศาลทหารก็ได้กำหนดให้มีอัยการทหารขึ้นเพื่อทำหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดีทหารที่ต้องหาว่ากระทำความผิด แต่อิทธิพลของการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายยังคงมีอยู่โดยสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารได้ปรากฏในสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามพระธรรมนูญศาลทหารบก ร.ศ. 126 มาตรา 50 ที่บัญญัติให้อัยการทหารบกหรือผู้ใดซึ่งถูกบาดเจ็บหรือเสียหาย มีอำนาจที่จะเป็นโจทก์ฟ้องคดีต่อศาลทหารบก แต่ผู้ที่ถูกบาดเจ็บหรือเสียหายนั้น ต้องเป็นผู้ที่อยู่ในอำนาจศาลทหารบกด้วย ซึ่งหลักการสิทธิการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายในศาลทหารก็ยังคงนำมาใช้บังคับจนถึงปัจจุบันซึ่งระบบการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารเป็นระบบกล่าวหา และถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐตามศาลยุติธรรม แต่มีข้อแตกต่างเกี่ยวกับบุคคลผู้มีอำนาจฟ้องตามที่ได้ศึกษามาแล้วข้างต้น กล่าวคือ บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องในศาลทหารมีเพียงอัยการทหาร และผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเท่านั้น ดังนั้นผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารจึงไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาในศาลทหาร ตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 49

การที่กำหนดให้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในศาลทหารได้ น่าจะมีเหตุผลมาจากหากให้ผู้เสียหายซึ่งบุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารเข้ามาดำเนินคดีอาญาในศาลทหารอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับความลับของราชการทหาร เนื่องจากในการดำเนินคดีอาญาต้องมีการสืบสวนสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด หากสถานที่เกิดเหตุอยู่ในบริเวณที่ตั้งหน่วยทหารอันเป็นสถานที่ต้องห้าม หรือเป็นสถานที่เก็บอาวุธ หรือในบริเวณคลังแสงก็อาจจะเกิดความเสียหาย อีกทั้งทหารมีหน้าที่เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครอง

ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งภารกิจสำคัญของทหารคือการรบหรือการสงครามซึ่งเป็นบทบาทหลักของการทหารอันเป็นลักษณะพิเศษจากองค์กรของรัฐประเภทอื่นประกอบกับกองทัพเป็นองค์กรของรัฐที่ต้องการความมีระเบียบวินัยสูง โดยเฉพาะการเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด เพราะเป็นองค์กรที่ครอบครองและใช้อาวุธร้ายแรงโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องปฏิบัติงานในภาวะเสี่ยงอันตราย ต้องการความมีประสิทธิภาพสูง ดังนั้น วิธีการควบคุมทหารให้อยู่ในระเบียบจึงจำเป็นต้องใช้ความเด็ดขาดและรวดเร็ว โดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ จึงจำเป็นต้องควบคุมทางวินัยอย่างเข้มงวด เด็ดขาด และรวดเร็วทั้งในเวลาสงบและในเวลามีศึกสงคราม ด้วยเหตุว่าหากทหารซึ่งเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ใช้อาวุธร้ายแรงเสื่อมเสียวินัยแล้วย่อมส่งผลเสียหายเป็นภัยอันตรายร้ายแรงต่อประเทศชาติ ดังนั้น วินัยสำหรับทหารจึงถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ผู้บังคับบัญชาทางทหารจึงต้องควบคุมดูแลตลอดจนทำการกวดขันวินัยอย่างใกล้ชิด เมื่อทหารกระทำผิดในเรื่องของวินัยซึ่งอาจเป็นความผิดทางอาญา เกี่ยวเนื่องกันด้วย หรือกระทำผิดอาญาประเภทที่กฎหมายทหารยอมให้ผู้บังคับบัญชาลงทัณฑ์ได้ ผู้บังคับบัญชาก็ต้องเข้ามาเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการพิจารณาลงทัณฑ์ทหารที่กระทำผิด แต่ถ้าการกระทำผิดนั้นเป็นความผิดอาญาที่กฎหมายกำหนดว่าไม่อาจใช้วิธีลงทัณฑ์ได้ หรือเป็นความผิดที่กระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ของทหาร ก็จะต้องใช้วิธีการทางศาลที่เด็ดขาด รวดเร็ว ซึ่งจะเห็นได้ว่าด้วยภาระหน้าที่ของทหารจึงจำเป็นที่จะต้องกำหนดให้เฉพาะบุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหารเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา

4.1.2 แนวทางแก้ไข

เมื่อพิจารณาจากความมุ่งหมายของกฎหมายหรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ถ้าบทบัญญัติใดมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ความคุ้มครองแก่เจ้าพนักงานของรัฐหรือกิจการในราชการของรัฐ เมื่อมีการฝ่าฝืนนั้น โดยทั่วไปเจ้าพนักงานหรือรัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย และถ้าบทบัญญัติใดให้ความคุ้มครองแก่ประโยชน์สุขและความสะดวกสบายของสาธารณชนเป็นส่วนรวม หรือความเสียหายเป็นประโยชน์สาธารณะ¹ กล่าวคือหากความเสียหายเกิดขึ้นกับรัฐหรือสังคมส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะมากกว่าเอกชน ก็ให้เป็นอำนาจของรัฐในการดำเนินคดีได้ ซึ่งหากพิจารณาจากเหตุผลของการกำหนดอำนาจผู้ฟ้องคดีของศาลทหารแล้ว จะเห็นได้ว่าเหตุผลในการจำกัดสิทธิการฟ้องคดีของผู้เสียหายที่ไม่ใช่บุคคลซึ่งอยู่ในอำนาจศาลทหารก็เนื่องมาจากบทบาทและภารกิจหน้าที่อันสำคัญของการทหาร และปัญหาเกี่ยวกับความลับของราชการทหาร ดังนั้น หากเป็นการกระทำความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหรือใช้อำนาจหน้าที่ในราชการทหาร เช่น ขับรถประมาทชนคนตาย การกระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย ทะเลาะวิวาท ลักทรัพย์ ยาเสพติด และอื่นๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติให้การกระทำเป็นความผิดอาญา ในส่วนนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า ผู้เสียหายที่มีใช้บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียที่ถูกกระทบ

¹ คะเนิง ภาไชย. คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.. น.6.

เนื่องจากการกระทำความผิดควรจะได้รับสิทธิในการฟ้องคดีเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องความเป็นธรรม หรือเยียวยาผลกระทบจากการกระทำความผิดอาญาเช่นเดียวกับผู้เสียหายในศาลยุติธรรมได้เช่นกัน ซึ่งการที่ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่สามารถฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหารได้ เป็นการปิดโอกาสที่บุคคลภายนอกเข้าตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทหารเป็นเหตุก่อให้เกิด ความเคลือบแคลงสงสัยหากผลแห่งคดีไม่เป็นที่พอใจของผู้เสียหายนอกจากนี้อาจมีกรณีเกิด ความผิดพลาดในการดำเนินคดีหรือการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลเป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่มี หนทางที่จะได้รับการเยียวยาบรรเทาความเดือดร้อนของตนประกอบกับแนวความคิดของ ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย ได้พิจารณาเกี่ยวกับการให้อำนาจผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาใน ประเด็นของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดอาญาว่าส่งผลร้ายต่อรัฐหรือเอกชนมากน้อย เพียงใด โดยในส่วนี้ผู้เขียนเห็นว่าควรแยก ประเภทความผิดอาญา โดยพิจารณาจากผล เสียหายที่เกิดขึ้นกับรัฐหรือเอกชน หากเป็นความเสียหายของรัฐ ก็ควรให้อำนาจการฟ้องคดีเป็น ของเจ้าหน้าที่รัฐ แต่หากเป็นความเสียหายของเอกชนซึ่งไม่เกี่ยวกับความเสียหายต่อสังคม ส่วนรวมหรือราชการแล้ว ควรให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่ไม่อยู่ในอำนาจศาลทหารฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับรัฐในการฟ้องคดีอาญาได้ด้วย แต่ในส่วนกรณีที่เกิดอยู่ในอำนาจของศาล ทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกษานั้นเห็นควรให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 49 วรรคสอง กล่าวคือ ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ หรือ ศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามความในมาตรา 40 และ มาตรา43ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ผู้เสียหายจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร หรือไม่ก็ตามต้องมอบคดีให้อัยการทหารเท่านั้นเป็นโจทก์

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอำนาจการฟ้องคดีอาญาของอัยการทหารและแนว ทางแก้ไข

4.2.1 วิเคราะห์ปัญหา

ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 97 วรรคแรก กำหนดอำนาจฟ้องให้แก่อัยการสูงสุดในความผิดฐานทุจริตต่อ หน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ในศาล ที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนอกจากนี้ยังให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจฟ้องคดี หรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนได้ในกรณีที่ไม่มีอัยการสูงสุด เกี่ยวกับคดีได้ตามมาตรา 97 วรรคสอง แต่ในกรณีของศาลทหารพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. 2542 มิได้กำหนดอำนาจฟ้องคดี ของอัยการทหารไว้ด้วย จึงมีปัญหว่าผู้ใดมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลทหารเพราะหากอัยการสูงสุด คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือทนายความที่คณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่งตั้งจะยื่นฟ้องคดีต่อศาลทหารก็ไม่อาจกระทำได้เพราะ ติดขัดในอำนาจฟ้องตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร มาตรา 49

จะเห็นได้ว่าปัญหาเกี่ยวกับผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และบทบัญญัติ เกี่ยวกับการกำหนดผู้ซึ่งมีอำนาจฟ้องของศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 ชัดกันในประเด็นของอำนาจการฟ้องคดีเป็นอย่างมาก

การดำเนินคดีต่อบุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลทหาร ในความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เป็นปัญหา ค้างคาใจนักกฎหมายทหารมาช้านานว่า องค์ก่ใดจะเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาต่อ ผู้กระทำความผิด

การดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เมื่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้ สวมข้อเท็จจริงแล้วมีมติข้อกล่าวหาใดมีมูลความผิดอาญา ประธานกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนิน คดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี โดยถือว่ารายงานของคณะกรรมการป้องกัน และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นสำนวนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาและศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาโดยไม่ไต่สวนมูลฟ้อง ตามพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 97วรรคหนึ่ง

จึงเห็นได้ว่า คดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตแห่งชาติ ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามิใช่อัยการสูงสุด และคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติมีมติว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดทางอาญาแล้ว ประธานกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะส่งรายงานเอกสารและความเห็นไปยังอัยการสูงสุดเท่านั้น จะไม่ ส่งไปยังบุคคลอื่น และเป็นหน้าที่ของอัยการสูงสุดที่จะต้องดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจ พิพากษาคดี ซึ่งแตกต่างจากระบบวิธีการปกติที่พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนและ ความเห็นทางคดีมายังอัยการทหารหรือพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาโดยตรง

4.2.2 แนวทางแก้ไข

ทหารถือเป็นกองกำลังและมีบทบาทสำคัญในการปกป้องอธิปไตย หากไม่มีการ ควบคุมความประพฤติหรือวินัยของทหารอย่างเคร่งครัดอาจส่งผลกระทบต่อประเทศชาติ ในทาง กลับกันหากสังคมมองอีกแง่มุมหนึ่งก็จะทราบว่า บุคคลที่อยู่ในเขตอำนาจศาลทหารก็มีความ ประสงค์ที่จะได้รับสิทธิทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติด้วย เช่นกัน เนื่องจากหากกระทำผิดทางวินัยและทางอาญา แล้วถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรม ทหารก็อาจจะต้องได้รับโทษหรือผลร้ายจากการกระทำผิดดังกล่าวมากกว่าพลเรือน โดยทั่วไป ดังนั้นกระบวนการยุติธรรมทหารก็ควรจะต้องมีอยู่ต่อไป แต่ก็จะต้องปรับสภาพหรือ รูปแบบ ตลอดจนวิธีปฏิบัติให้สอดคล้องทันสมัยกับสังคมในปัจจุบันด้วย

5. ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดเห็นควรแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการดำเนินคดีอาญาในศาลทหารต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารซึ่งกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดยปรับแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

1) กรณีที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารตามพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 49 มีอำนาจยื่นฟ้องคดีเองได้นั้น ตามความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า คดีที่เกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 เจตนารมณ์ของกฎหมายที่เป็นสาระสำคัญ ย่อมหมายถึง การป้องกันและปราบปรามการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อป้องกันการมิให้เกิดความเสียหายต่อรัฐเป็นประการสำคัญ ดังนั้น ถึงแม้ว่าการกระทำความผิดดังกล่าวจะมีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐเป็นผู้เสียหายด้วยก็ตาม หากให้ผู้เสียหายดังกล่าวข้างต้นดำเนินคดีเพียงลำพัง โดยรัฐไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการฟ้องคดี อาจทำให้ความเสียหายของรัฐไม่ได้รับการแก้ไขเยียวยา หรือผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษ เพราะในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองซึ่งอาจจะเกิดความผิดพลาด เช่น พยานหลักฐานที่น่าสืบไม่เพียงพอ เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องได้ ทำให้รัฐเสียหาย เนื่องจากไม่สามารถฟ้องซ้ำในมูลความผิดเดิมได้ จึงควรกำหนดให้การฟ้องคดีที่เกี่ยวกับความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่, ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้รัฐต้องเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารในการฟ้องคดีตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

มีประเด็นน่าสนใจอีกประการหนึ่งว่า กรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ 13/2549 ให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีสิทธิเป็นโจทก์ฟ้องคดีในความผิดที่มีลักษณะเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการต่อศาลทหารแล้ว น่าจะการแก้ไขกฎหมายโดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีสิทธิเข้าร่วมเป็นโจทก์ฟ้องคดีในความผิดลักษณะดังกล่าวหรือไม่ ในข้อนี้ผู้เขียนเห็นว่าตามปกติวิสัย การที่ผู้เสียหายจะฟ้องคดีในความผิดลักษณะดังกล่าวด้วยตนเองหรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับรัฐนั้น จะต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้กระทำความผิดอันเป็นการกระทบต่อสิทธิหน้าที่ของผู้เสียหายนั้นโดยตรง ซึ่งหากเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็ย่อมทราบดีถึงข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่จะนำมาร่วมต่อสู้คดีกับรัฐได้โดยไม่ทำให้คดีเสียหาย และอาจมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่รัฐเพิ่มเติมในอีกส่วนหนึ่ง เช่น กรณีการใช้อำนาจระงับการปรับย้ายข้าราชการทหาร โดยอ้างเหตุว่ามีเหตุจำเป็นด้านกำลังพลบางประการ ทั้ง ๆ ที่ไม่มีเหตุจำเป็นเช่นนั้นจริงเพื่อเป็นการกลั่นแกล้งกันในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นต้น แต่หากผู้เสียหายเป็นบุคคลพลเรือนภายนอกซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารแล้วก็คงจะไม่ทราบหรือเข้าใจในระบอบราชการทหารเป็นอย่างดี ซึ่งอาจจะส่งให้การต่อสู้คดี

ของรัฐเสียหายก็ได้ และอาจทำให้ข้อมูลบางอย่างซึ่งเป็นความลับในทางราชการทหารถูกเปิดเผยต่อบุคคลภายนอก อันอาจเกิดผลเสียหายแก่ราชการทหารด้วยก็ได้ ดังนั้นจึงไม่ควรที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร เข้าร่วมเป็นโจทก์กับรัฐในคดีประเภทดังกล่าวนี้

ส่วนกรณีที่ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารไม่มีสิทธิฟ้องคดีเอง หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับอัยการทหารในศาลทหารได้ ในคดีอาญาทั่วไปที่มีใช้ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่, ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพและความเสมอของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ อีกทั้งเป็นการปิดโอกาสที่ให้ผู้เสียหายนอกเข้าตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทหารเป็นเหตุก่อให้เกิดความเคลือบแคลงสงสัยหากผลแห่งคดีไม่เป็นที่พอใจของผู้เสียหายนอกจากนี้อาจมีกรณีเกิดความผิดพลาดในการดำเนินคดีหรือการนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลเป็นเหตุให้ผู้เสียหายไม่มีหนทางที่จะได้รับการเยียวยาบรรเทาความเดือดร้อนของตน จึงเห็นควรแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498 มาตรา 49 เกี่ยวกับอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลทหาร ให้ผู้เสียหายซึ่งมิใช่บุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารมีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลทหารในส่วนนี้ได้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีสิทธิปกป้องส่วนได้เสียของตนตามหลักสิทธิในกระบวนการยุติธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะผู้เสียหายอาจมีพยานหลักฐานอย่างอื่นที่มีน้ำหนักมั่นคงมากกว่าที่ปรากฏในสำนวนการสอบสวนเนื่องจากเป็นผู้ที่ทราบข้อเท็จจริงในพฤติการณ์แห่งคดีโดยชัดเจน อีกทั้งผู้เสียหายเป็นผู้มีส่วนได้เสียเองก็ย่อมที่จะมีความกระตือรือร้นในการรวบรวมแสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมอันเป็นการเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐอีกทางหนึ่ง

ดังนั้น ควรจะกำหนดให้ผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีในส่วนนี้ แต่รัฐจะต้องมีบทบัญญัติในกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์เพื่อเป็นมาตรการควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายเพื่อเป็นการคานอำนาจและตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างรัฐและผู้เสียหายในคดีที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว เช่นต้องมีบทบัญญัติกำหนดบังคับให้ผู้เสียหายในคดีซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวเข้าร่วมเป็นโจทก์กับอัยการทหารด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายดำเนินคดีผิดพลาดเป็นเหตุให้คดีเกิดความเสียหายได้

ส่วนกรณีคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลทหารในเวลาไม่ปกติหรือศาลอาญาศึกษานั้น เห็นควรให้เป็นไปตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ.2498 มาตรา 49 วรรคสอง กล่าวคือ ศาลทหารในเวลาไม่ปกติ หรือศาลอาญาศึกษาหรือศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีแทนศาลอาญาศึกษาตามความในมาตรา 40 และมาตรา43ให้อัยการทหารเท่านั้นมีอำนาจเป็นโจทก์ผู้เสียหายจะเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารหรือไม่ก็ตามต้องมอบคดีให้อัยการทหารเท่านั้นเป็นโจทก์เนื่องจากเป็นเวลาไม่ปกติในการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อที่จะเป็นมาตรการในการ

ควบคุมความประพฤติของบุคคลเพื่อมิให้ล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ และความสงบสุขของประเทศชาติ

ทั้งนี้เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และเพื่อให้เจตนารมณ์ของกฎหมาย เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตลอดจนกระบวนการยุติธรรมทรมามีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อรัฐมากที่สุด รวมถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคตลอดจนสิทธิใน กระบวนการยุติธรรมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยด้วย

2) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 97 กำหนดให้อำนาจอัยการสูงสุดดำเนินคดีอาญาในศาลซึ่งมีเขตอำนาจ พิจารณาพิพากษาคดี นอกจากนี้ยังให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติมีอำนาจฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนได้ ในกรณีที่คณะทำงาน สอบสวนพยานหลักฐานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้ และพระราชบัญญัติมาตรการของ ฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2551 มาตรา 47 ซึ่งบัญญัติว่า“กรณีที่ผู้ ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการทหาร ในการดำเนินคดีอาญาตามมาตรา 45 และมาตรา 46 ให้ พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดี โดยถือเป็นอัยการทหารตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาล ทหารหรือจะมอบหมายให้อัยการทหารเป็นผู้ฟ้องคดีแทนก็ได้” นั้น ให้แก้ไขบทบัญญัติว่า “อัยการทหาร หรือผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลที่อยู่อำนาจศาลทหารเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีแต่ในฐานะ เข้าเป็นโจทก์ร่วมกับรัฐเท่านั้นทั้งนี้รวมถึงให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ หรือทนายซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติแต่งตั้ง มีอำนาจ ฟ้องคดีในศาลทหารได้ ก็ต่อเมื่อกรณีที่อัยการทหารสั่งไม่ฟ้องเท่านั้นหรือให้หมายถึงกรณีที่ คณะทำงานสอบสวนพยานหลักฐานไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินคดีได้ด้วย”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- คณิต ฅ นคร. (2538). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*(พิมพ์ครั้งที่ 4). น. 13-14
คะนิง ภาไชย. *คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1.น.6*
จิตติ เจริญน้ำ. (2531). *“คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” เล่ม 1.น.7*
บรรเจิด สิงคะเนติ.*ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคดีปกครองเยอรมัน*.กรุงเทพฯ: โครงการ
ตำราและวารสารนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
ประดิษฐ์ สุนทรราชุน. (2515).*กระบวนการยุติธรรมทหาร*.นครหลวงกรุงเทพธนบุรี:
กรมแผนที่ทหาร กองบัญชาการทหารสูงสุด.

ประทีน พัฒนธรรม.(2525). *การดำเนินคดีอาญาในศาลทหาร*.กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
ประสิทธิ์ ใจชื่น.(2521). *คำบรรยายกฎหมายทหาร (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.
อรรถไกรวัลลือ, หลวง และ สุข เปรุนาวิน. (2486). *ระบบอัยการและศาลทหาร*.พระนคร:
สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายอาญา
ประมวลกฎหมายอาญาทหาร
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. 2498
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

LAWS

Army Act 1995.
Armed Forces Act 1996.
Armed Forces Act 2000.
Commander's Guide to Discipline.
Commander's Guide to Sentencing.
Commander's Guide to Summary Dealing.
Military Courts Guide.
The Armed Forces Discipline Act 2000.
The Court-Martial (Army) (Amendment) Rules 2000.
The Summary Appeal Court (Army) Rules 2000.